

Valtuutettu Antti Velinin (kesk.) valtuustoaloite Karkkilan päätöksenteon avoimuuden edistämisestä

17.6.2013

Arvoisa puheenjohtaja, luottamushenkilöt, viranhaltijat ja muut läsnäolijat

Karkkilan päätöksenteossa on useita toimintakulttuurin alueita, jotka vaativat kehittämistä. Näitä ovat mm. asioiden valmistelun läpinäkyvyys ja kuntalaisten ja luottamushenkilöiden tiedonsaantioikeuden toteutuminen.

Kuntaliiton viestintäoppaan mukaan asioiden valmistelu on julkista. Tähän periaatteeseen kuuluu, että päätösesityksiä ja niiden vaikutuksia voidaan tarkastella julkisuudessa jo ennen kokousta. Viestintäoppaan mukaan esityslistassa tulee selostaa mm. selvitys asian vireilletulosta, aiemmasta käsittelystä, vastaavien asioiden aiemmasta ratkaisukäytännöstä, lainsäädännöstä sekä ratkaisuvaihtoehdot ja niiden vaikutukset.

Sain taannoin sähköpostia jossa oli liitteinä asioiden valmisteluun liittyvää materiaalia. Lopputerveisinä sähköpostissa muistutettiin aineistojen luottamuksellisuudesta, koska kyse oli vasta asioiden valmistelusta. Tässä tapauksessa lähettäjä, tai häntä ohjeistanut taho, oli perusteluista päätellen ymmärtänyt väärin päätöksenteon valmistelun julkisuusperiaatteen.

Kuntalain 29§ säättää tiedottamista kunnissa.

"Kunnan on tiedotettava asukkailleen kunnassa vireillä olevista asioista, niistä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä ratkaisuista ja niiden vaikutuksista."

Tiedottaa siis tulee sekä aloitteellisesti, että vastaten tiedusteluihin.

...

Luottamushenkilöiden tiedonsaantioikeus ulottuu yleisellä tasolla kaikkeen päätöksentekoon ja valmisteluun, ei kuitenkaan automaattisesti salassa pidettävään tietoon. Kuitenkin on tärkeää huomata, että toimielimen jäsenen tiedonsaantioikeus ulottuu myös kaikkeen toimielimen päätöksentekoon liittyvään salassa pidettävään materiaaliin.

On hyvä huomata, että em. tiedonsaantioikeus perustuu Kuntalakiin, mm. sen pykälään 43. Lain esitöissä, siis lainsäätäjän tarkoitusta ilmaisevassa perustelussa, mainitaan kyseisen pykälän kohdalla seuraavaa:

"Luottamushenkilöllä olisi kuitenkin aina oikeus niihin salassa pidettäviin tietoihin, jotka kuuluvat hänen varsinaisten tehtäviensä hoitamiseen ja joita tarvitaan päätöksenteon perusteena."

Kun luottamushenkilö pyytää jotakin varsinaisiin tehtäviinsä liittyvää tietoa, ei vastaukseksi siis riitä: "Asiakirja ei ole vielä valmis" tai "pitää selvittää voiko salassa pidettävää tietoa antaa". Pyydetty tieto tai asiakirja tulee ilman turhaa viivyttelyä antaa, tai varata mahdollisuus tutustua sen sisältöön.

Asioiden salaamista mahdollisimman pitkään perustellaan usein sillä, että näin yritetään suojella joidenkin osapuolien etuja ja päätöksenteon prosessin sujuvuutta. Puhutaan mm. työrauhan säilyttämisestä. Todellisuudessa salailuun pyrkivät yleensä ne, joilla on erityinen motiivi saavuttaa päämääriänsä nopeasti. Julkinen keskustelu typistyy usein jälkijättöiseksi asioiden voivotteluksi.

Tiedonantovelvollisuuden tahallinen rikkominen on sanktioitu muualla lainsäädännössä.

...

Vaikka lainsäädäntö jättää kunnalle jonkin verran harkintavaltaa sen suhteen mitä tiedotetaan, ja kuinka laajasti, meidän tulee Karkkilassa kulkea avoimuuden etulinjassa. Vaalirahakohujen jälkeisenä aikakautena, uskottavuuden säilyttäminen yhteisten asioiden hoitamisessa perustuu yhä enemmän läpinäkyvyyteen, ja siihen, että poliittisen pelaamisen ja suosion tavoittelun sijaan me altistamme ajankohtaiset asiat julkiselle keskustelulle heti aluksi, ja annamme valtuuttajillemme, siis kuntalaisille, heille kuuluvan oikeuden osallistua keskusteluun ajoissa.

...

Avoimuuteen liittyen on erityisesti viimeaikoina tehty aloitteita suomen kunnissa. Useimmiten virkamiesten ja johtavien poliitikkojen vastaukset tyytyvät puolustamaan vanhoja, salailevia käytäntöjä, mm. viitaten asiakirjajulkisuuden sääntöihin valmistelun luottamuksellisuuteen. Aivan kuin se, että jokin asiakirja ei ole vielä kategorisesti "viranomaisen asiakirja", oikeuttaisi automaattisesti asian salaamiseen.

Avoimuudesta ja hyvistä käytänteistä puhuminen ei yksinään riitä korjaamaan puutteita em. alueilla.

Esitän, että kaupunginhallitus asettaa toimikaudeksi 2013–2016 avoimuustyöryhmän. Työryhmän tehtävänä olisi tilannekuvan luominen ja ylläpitäminen päätöksenteon läpinäkyvyydestä. Konkreettisena ulottuvuutena olisi luottamushenkilöiden, kuntalaisten ja virkamiehien sekä median kuunteleminen päätöksenteon avoimuuteen liittyvissä asioissa. Yksittäisten asioiden kohdalla työryhmän velvollisuutena olisi selvittää asiaa, ottaa siihen kantaa, sekä saattaa osapuolien tiedoksi työryhmän kanta. Työryhmän kokoukset olisivat yleisölle avoimia.

Kiitos.

Antti Velin
Keskustan valtuustoryhmän jäsen

17.6.2013 